

Husmandsbrug, men heller ikke mere. Naar man nu tænker sig, at man vilde sammenlægge flere Gaarde, altsaa samle en større Ejendom ved Nedlæggelsen af flere Gaarde, vilde man slet ikke naa det, man tilsigter, thi det vilde være let nok for en saadan Gaardsamler, om man tør bruge det Udtryk, at oprette Pligthuse paa de nedlagte Gaardes Marker, og ingen vilde kunne forhindre den vedkommende i at drive disse Pligthuses Jorder under sin Ejendom. Det vilde da være udmærkede Huse til Arbejderboliger, men der vilde sandelig ikke være nogen Garanti for, at de bleve drevne som Husmandsbrug. Maa jeg karakterisere det med et Eksempel, som jeg kommer til at tænke paa lige i dette Øjeblik. Det ærede Medlem for Ribe (Jens Busk), som jeg ikke ser her til Stede i dette Øjeblik . . . (*Jens Busk: Jo!*) . . . Ja, det er blot et Eksempel, jeg vilde nævne. Vi vide jo alle, at det ærede Medlem indtil for ganske faa Aar siden har været en større Gaardmand i Aars, og at det var den rigtige Betegnelse for ham, men naar der var Tale om Valg til Husmandskreditforeningen kom det ærede Medlem og sagde: Vi Husmænd, og det ærede Medlem havde Ret dertil, for han havde et Hus, hvori der var Kreditforeningslaan. (*Jens Busk: Det har han endnu!*). Derfor siger jeg ogsaa, at det ærede Medlem havde Ret til det. Det illustrerer, hvad det vil sige, det viser, at en Gaardmand eller Gaardsamler kan udmærket godt udlægge Pligthuse i de nedlagte Gaardes Sted og drive dem. De staa som selvstændig matrikulerede, og han kan sige: Jeg er Pligthusmand, skønt han i Virkeligheden er en stor Jordsamler. Lige saa sikkert som det ærede Medlem for Ribe indtil for faa Aar siden har været en større Gaardmand i Aars, har han haft Ret til samtidig at sige: Vi Husmænd. (*Jens Busk: Ja, men jeg er gaaet fra Gaarden*). Det ærede Medlem siger, at han er gaaet fra Gaarden — jeg haaber dog, det ikke er af den Grund, at han har været Husmand, eller at det er af ren og skær Armod. For øvrigt er det ikke for at ville polemisere med det ærede Medlem, jeg nævner det, men blot for at give en Antydning af, hvor meningsløst det, synes det mig, er at sammenligne disse Pligthuse med de Stats-husmandsbrug, der ere oprettede.

Der er ved disse Pligthuse en anden Ting, som vi ret ofte ere komne til at lægge Mærke til ude i de vestjydske Hedesogne, nemlig at man ofte køber en saa-

dan Pligthusforpligtelse paa et andet mindre Jordbrug. Det bliver sandelig ikke et Hus, der er meget velbeliggende, nej, det bliver et Hus, som ligger ude i Yderkanten, ganske afsides, thi der kan man købe det til den billigste Pris. Hvilken Betydning det har i social Henseende, at man faar udlagt et Pligthus, som virkelig ret ofte er af den Beskaffenhed, at Beboerne saa at sige hverken kunne leve eller dø der, er mig en Gaade, og jeg tror ikke, man alt for meget skal lægge Vægt derpaa.

Nu gør jeg mig slet ingen Illusioner om, at det skal lykkes at komme bort fra Pligthusforpligtelsen eller fra Lovforslaget paa dette Punkt, men det, som jeg gerne vilde have frem, er, at det under den nuværende Landbrugsminister har været saaledes, at han stærkere end tidligere Ministre har sat sig imod en Nedlæggelse af Gaarde, der vilde have været af den allerstørste Betydning baade for de vedkommende og i social Henseende. Lad os tænke os, at en jydsk Gaard paa 160 eller 200 Tdr. Land, som det faktisk ikke kan betale sig at drive samlet, deles i fire Gaarde. Der vil da blive udmærkede Avlsbrug af den Slags, som man hele Tiden har søgt at fremme, som hver er i Stand til at føde en Familie, og give disse Familier en god og sund, naturlig, social Stilling. Det er i højeste Grad vanskeligt at skaffe disse Pligthuse til Veje, som her er Tale om. Man har søgt at gaa den Vej og sige: Ja, men kunne vi saa ikke faa Lov til, at den ene af disse udskilte Parceller kan overtage Pligthusforpligtelsen? Nej, saa er der i Reglen, ikke for meget Hartkorn, men for megen Jord. Hvad Interesse man egentlig kan have af at holde paa, at disse Pligthuse, saaledes som det nu er foreskrevet, skulle oprettes i disse Egne, er mig en fuldstændig Gaade, og jeg tror, at dersom man kendte Forholdene ret, vilde man sige: der kunne vi fuldstændig følge de Anbefalinger, som komme fra de kommunale Raad, der sige: vi have ikke Spor af Nytte af disse Husmandsbrug. Skal der oprettes Husmandsbrug der, kan man købe Jord paa de belejlige Steder, og det vil man ogsaa gøre; men det, at der skal fremtvinges saadanne Pligthuse, som man søger at købe saa billigt som muligt — og det kan man ikke sige noget til — og som blive lagte paa saadanne Steder, hvor det virkelig kan siges, at en Familie hverken kan leve eller dø økonomisk set, er efter min Mening uheldigt.